

אור שמח

הלכות גירושין פרק ט הלכה כד - לח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' לה - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

הלכה כד

מדוע אם איחרו הזמן לא בטל הגט

כגון¹ שאמר להן לאחר החדש כו' לאחר ב' שבתות כו' הרי זה פסול.

פסול ולא בטל. יצא לרבינו מהא דמיייתי הגמ' (גיטין עז, א)² לאחר הרגל, תני ר"ח משמ' דרבי וקלסוה, משמיה דחכמים ולא קלסוהו

¹ ז"ל הרמב"ם (גירושין ט, כב – כד) "אמר לעדים לאחר שנים עשר חדש כתבו גט ותנו לאשתי, או שאמר להם כתבו ותנו גט לאשתי לאחר שנים עשר חדש, הרי אלו כותבין אחר הזמן שקבע ונותנין לה, ואם כתבוהו בתוך הזמן אף על פי שנתנוהו לה אחר זמן שאמר אינו גט, כתבוהו אחר הזמן כשאמר, ומת קודם שינתן לה אינו גט, ואם לא נודע אם מיתה קדמה לנתינת הגט או נתינת הגט קדמה למיתה הרי זו ספק מגורשת: אמר להן כתבו ותנו גט לאשתי אחר השבוע, אין כותבין אלא עד שנה מאחר השבוע. אמר להן לאחר השנה, כותבין עד לאחר חדש משנה שניה. אמר להן לאחר החדש, כותבין עד לאחר השבת מחדש שני. אמר להן לאחר השבת, כותבין מאחר יום השבת עד סוף יום שלישי. אמר להן כתבו ותנו לה קודם השבת, כותבין מיום רביעי ועד סוף יום ששי ונותנין לה: הרי שאיחרו אחר הזמן שאמר, ואחר כך כתבו ונתנו לה, כגון שאמר להן לאחר החדש וכתבו ונתנו לה לאחר שתי שבתות מחדש שני, הרי זה פסול" עכ"ל.

ויש לדקדק, מדוע אם הקדימו הזמן אינו גט, ואם אחרו הזמן הגט פסול ולא בטל לגמרי, כמו שכתב הרמב"ם (גירושין ב, ז) "ומה בין פסול לבטל, שכל מקום שנאמר בחיבור זה בגט שהוא בטל, הוא בטל מן התורה, וכל מקום שנאמר פסול הוא פסול מדברי סופרים" עכ"ל, והרי לא עשה אותם שלוחין אלא לזמן ההוא, וכיון שאחרו הזמן אינם שלוחין.

² ז"ל הגמ' בגיטין (עז, א) "ת"ר: לאחר שבוע - שנה, לאחר שנה - חדש, לאחר חדש - שבת. לאחר שבת, מאי, יתיב ר' זירא קמיה דרבי אסי, ואמרי לה רבי אסי קמיה דרבי יוחנן וקאמר: חד בשבא, ותרי, ותלתא - בתר שבתא, ארבעה, וחמשה ומעלי שבתא - קמי שבתא. תניא, רבי אומר: לאחר הרגל - שלשים יום. נפק ר' חייא דרשה משמיה דרבי וקלסוה. משמיה דרבים - ולא קלסוה; אלמא לית הילכתא כוותיה" ע"כ. ופירש רש"י וז"ל

כו', דידענין מזה דבאמת להלכה פסק ר"ח דעד ט"ו יום, ויש שפסקו שבוע אחד, כמו לאחר חדש, ונמצא דהנך דאמרי שלשים יום אחרו הזמן הרבה, ובכ"ז לא פסול רק מדבריהם, ואם ניסת לא תצא, כמו שכתב ריש פרק י', לכך⁴ כי דרש משמיה דחכמים לא קלסוהו, משום דאין הלכה כן, ויכשירו פסול דרבנן, אבל לא צווחו, דאין זה מתיר איסור דבר תורה, וכי תני משמיה דרבי קלסוהו, משום דכיון דאין זה אלא פסול דדבריהם, ובדרבנן סמכינן על יחיד במקום רבים בשעת

"לאחר שבוע שנה - זה גיטך אם לא אבא לאחר שבוע זו, שמטה זו, ממתינים לו שנה שמינית, דכל שנה שמינית קרויה אחר שבוע: חד בשבא תרי בשבא ותלת בשבא - קרי בתר שבת שעברה, אבל רביעי חמישי ושישי נקראין על שם שבת הבאה: קמי שבתא - האי שבת דקאמר יום שבת ממש קאמר: לאחר הרגל - אם לא אבא לאחר הרגל צריך להמתין ל' יום: וקלסוה - יפה אמרת דודאי יחידא אמרה: ולא קלסוה - לא הודו לו שנאמרה מפי רבים משום דלית הלכתא כוותיה" עכ"ל.

³ הובא בדברי הראשונים בגיטין (שם): ע"י ברמב"ן, ברשב"א ובריטב"א. ⁴ פירוש: דיש להקשות, מדוע כשדרש רבי חייא משום חכמים שאפשר לכתוב הגט עד שלושים יום, לא צווחו עליו, הרי הוא מתיר גט פסול, דכיון שלאחר הרגל הוא פחות משלושים יום, או ט"ו יום או שבת, אבל לא שלושים יום, נמצא דאינו גט לאחר זמן זה, והם רק לא קלסוהו. וביותר תמוה, מדוע כשאמר משום רבי קלסוהו, מה יש לקלס כשאומר פסק הלכה שאינו נכון משמיה דיחיד, איזה תועלת יש בזה.

ומכאן למד הרמב"ם שאם מאחרים הזמן לא בטל הגט מהתורה. דבאמת מהתורה אנו אומרים שהזמן הוא גם מאוחר יותר, אבל חכמים החמירו, וכיון שהגט פסול רק מדרבנן, וכתב הרמב"ם (רמב"ם גירושין י, ב) "וכל מקום שאמרנו בחיבור זה שהגט פסול, הרי זה פסול מדברי סופרים בלבד ונפסלה בו מן הכהונה מדברי תורה, ולכתחלה לא תנשא, ואם נשאת לא תצא והולד כשר" עכ"ל, אם כן באופן שכבר נישאת, הוא שעת הדחק, ובשעת הדחק יש לסמוך על דעת יחיד בדרבנן, ולכן כשאמר משמיה דחכמים לא צווחו עליו, כי אינו מתיר איסור תורה, וכשאמר משמיה דיחיד קלסוהו, כי יש לסמוך על היחיד בשעת הדחק.

אור שמח

הלכות גירושין פרק ט הלכה כד - לח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' לה - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

עוד אלא דאחר שלש שנים נמי דהבעל חי בטל שליחותו לגמרי, כיון דמעיקרא שינה שוב אינו נעשה שליח, ובהו יש לדון קצת אם ע"י שתחזיר הגט לשליח יחזור ויתנהו לה כדין, וזה תלוי באותה ששנינו (גיטין כט, א), ואם א"ל טול ממנה חפץ פלוני לא ישלחנו ביד אחר, ובמאי דאמרי עלה בגמרא (שם) היכא דנפקא לאפיה ויהיב חפצא ושקלא גיטא, כפי הפירושים הנאמרים בה, והדברים עתיקים עכ"ל. ביאור דבריו, לפי שיטת הריב"א שהביא הרא"ש שם⁶ (פ"ג סימן ז') דהיכי דאמר שקול מינה חפץ והדר הב לה גיטא, כיון דמקפיד שלא ישאר החפץ בידה אחר נתינת הגט לידה, אם עשה שליח אחר, דעל השליח קפיד בנתינת החפץ, דאין השואל רשאי להשאיל, שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר, תו הוה כמאן דלא נטל השליח החפץ, לכן הוי כמי שהגיע לידה הגט תחלה טרם שבא ליד שליח הראשון החפץ, לכן יקחנו מידה הגט ויחזור ויתננו לה אחר שיגיע החפץ לידו של שליח ראשון ומגורשת, ולא אמרינן כיון דשינה בשליחות בטלה שליחותו ראשונה, וצריך לעשותו עוד הפעם לשליח, ונפשוט מינה

וכתב הרא"ש (גיטין פרק ג סימן ז) וז"ל "והלכתא כר' יוחנן, ופירש רש"י דאין חילוק בינו ובין שלוחו, דאף שלוחו אם נטל החפץ תחלה ואח"כ נתן לה הגט כשר. וקשה לפירושו, דלשון המשנה לא משמע הכי, דמשמע לא ישלחנה ביד אחר, דאפי' יעשה שלוחו מה שהוא עושה פסול, משום דאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר. ועוד קשה, מה צריך לכל אריכות דברים הללו, היכא דנפקא לאפיה ויהבה ליה חפץ, הכי הוה ליה למימר, כי פליגי דאמר ליה שקול מינה חפץ והדר הב לה גיטא, לר' יוחנן אם שינה בין הוא בין שלוחו וכו'. ופי' ריצב"א, היכא דנפקא לאפי' של שליח הראשון ויהבה ליה חפץ והדר שקלה גיטה משליח השני, ולכך יצתה והקדימה לקראת הראשון ונתנה לו החפץ כדי שלא יעכב השני מלתת הגט עד שתתן לו החפץ ואז יבטל הגט, דכ"ע לא פליגי דגיטא הוי, כי פליגי כלומר בין בו ובין בשלוחו, היכא דאמר ליה שקול מינה חפץ והדר הב לה גיטא, אם שינו ונתנו הגט תחלה, ר' יוחנן פוסל בו וכל שכן בשלוחו. ומתני' איירי כגון דשקיל מינה חפץ והדר יהב לה גיטא, בו כשר ובשלוחו פסול, לפי שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר, ונמצא שלא נתקיים שליחות החפץ עד שיגיע החפץ ליד השליח הראשון, ובההוא שעתא כבר הגט בידה, ואינו גט, כיון שלא היתה מגורשת כשהגיע הגט לידה, ויקחנו מידה ויחזור ויתננו לה אחר שהגיע החפץ ליד השליח הראשון" עכ"ל הרא"ש.

הדחק, וכאן אם ניסת לא תצא, דזה הוא שעת הדחק ודו"ק. [ממלואים].

סיכום: מהגמ' מוכח שאם העדים מאחרים מהזמן שאמר הבעל, הגט כשר מהתורה ופסול רק מדרבנן. ומכאן למד הרמב"ם, שאם אמר להם לאחר חודש, ואיחרו לכתוב לאחר ב' שבתות רק פסול.

הלכה לח

מתי אפשר לחזור ולתת לאשה גט שניתן בפסול שתתגרש בו

וכן⁵ אם אמר לו אל תתנהו לה אתה, תנהו לפלוני כו':

רבן המשנה למלך כתב לעיל פ"ו (הכ"ט) בתוך דבריו על תשובת הרא"ש, ז"ל. שאם לא עשאו שליח אלא ליתן הגט אחר שלש שנים, ואם שינה ונתנו בתוך הזמן ביטל שליחותו, ואין כאן גט כלל, ולא

⁵ ז"ל הרמב"ם (גירושין ט, לח) "נתן הגט לשליח, ואמר לו אל תתנהו לה אלא אתה, ונתנו לאחר ונתנו לה אינו גט, וכן אם אמר לו אל תתנהו לה אתה אלא תנהו לפלוני והוא יתנהו לה, ונתנו לה השליח הראשון אינו גט, לפי שלא עשהו שליח לגירושין" עכ"ל.

⁶ ז"ל המשנה (גיטין כט, א) "מתני'. המביא גט בא"י וחלה - הרי זה משלחו ביד אחר, ואם אמר לו טול לי הימנה חפץ פלוני - לא ישלחנו ביד אחר, שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר". ובגמ' (שם, כט, א-ב) וז"ל "ואם אמר לו טול לי הימנה חפץ פלוני. אמר ריש לקיש, כאן שנה רבי: אין השואל רשאי להשאיל, ואין השוכר רשאי להשכיר. אמר לו רבי יוחנן: זו אפילו תינוקות של בית רבן יודעים אותה, אלא זימנין דגיטא נמי לא הוי, דנעשה כמי שאמר לו אל תגרשה אלא בבית וגירשה בעלייה אל תגרשה אלא בימין וגירשה בשמאל. דכולי עלמא, היכא דנפקא לאפיה ויהבה ליה חפץ והדר שקלה מיניה גיטא - כולי עלמא לא פליגי דגיטא גיטא מעליא הוי, כי פליגי - היכא דא"ל שקול מינה חפץ והדר הב לה גיטא, ואזלי איהו ויהיב לה גיטא והדר שקל מינה חפץ, רבי יוחנן פוסל בו וכ"ש בשלוחו, וריש לקיש מכשיר בשלוחו וכ"ש בו" ע"כ.

אור שמח

הלכות גירושין פרק ט הלכה כד - לח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' לה - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

עוד טעם לחלק ביניהם והנפ"מ

ויותר יש לחלק, דכאן הקפידא אינו מחמת שהוא הקפיד, רק שאין רצונו של אדם שיהא פקדונו ביד אחר, אף על פי דודאי קפיד, מ"מ כיון שלא מזכיר זה, לא בטלה השליחות לגמרי שנאמר שכיון שאינו הדבר כמו שהוא צוה אינו שליח כלל אף אם יתוקן הדבר, אף על גב דודאי קפיד שיעשו כפי שהוא דרכן של בני אדם שאין רצונן שיהא פקדונן ביד אחר, בכ"ז אם יתוקן הדבר ודאי דלא קפיד בשליחות שיעשה אחרי התיקון, ושאינו בהך דשלש שנים או באל תגרשה אלא בימין, דגלי דעתיה דקפיד בזה, ואם לא יעשה כן יבטל שליחותו, תו אף אם יעשה אחרי הקלקול נתינה לשם גירושין מחדש כפי מה שצוהו בטלה שליחותו לגמרי, וזה נכון יותר מסברתו של המחנה אפרים ז"ל. ולפ"ז אם יאמר טול את מינה חפץ אתה לבדך, שלא תמסרנו לשליח אחר, אפשר דאם עשה שליח אחר תו לא מהני, אף אם כשהגיע החפץ ליד שליח ראשון יחזור ויקח הגט מידה ויתן אח"כ בתורת גירושין, ודו"ק:

סיכום: עוד יש לחלק, שבקפידה של נטילת החפץ, לא שמענו שהקפיד, אלא שכך דרך בני אדם להקפיד, ולכן י"ל שאינו מקפיד אם לבסוף חזר ונתן לה הגט, משא"כ בג' שנים וכדו', אמר בפירוש שמקפיד, ולכך אם שינה בטלה השליחות. ולפ"ז, גם בנטילת חפץ, אם אמר בפירוש שמקפיד שהשליח הראשון יטלו ואח"כ יתן גט, ושלח שליח אחר, אין יכול לחזור וליתן לה.

שליח ראשון מינה שליח לפני שקיבל את החפץ

[הגהה] ופוק⁷ חזי דלענין שליחות הגט, שליחות השני מועיל, והיכי דהגיע החפץ ליד שליח ראשון, אף על פי שבשעה שנתן הגט לשליח השני עדיין לא הגיע חפץ ליד הראשון, ואיהו קפיד על החפץ שלא יגיע להשני, והשליח ראשון צוה לשני ליטול הגט עם החפץ, אפ"ה

השני שלא כדין, בטל מיניו ואינו שליח, ואינו יכול לגרשה. או דלמא לא בטל מיניו ויכול לגרשה. ומבאר, דלאחר שקיבל הראשון את החפץ, יכול השני לתת הגט, דלא בטל שליחותו בגלל זה. ורבינו בא ללמוד מזה על המבואר לעיל, שיש חילוק גדול בין דין נטילת חפץ לשלוש שנים וכדו', דבחפץ הוא דבר נפרד, ולכן אפילו אם עבר על דברי הבעל ומינה שליח אחר לפני קבלת החפץ יכול לתקן מה שעשה, ולא בטלה שליחות השני.

דה"ה לכאן שעשאו שליח לנתינה אחר ג' שנים, אף על פי ששינה ונתנו בינתיים לא נתבטלה שליחותו, ויכול אחר שלש שנים לחזור וליקח וליתן, ולכאורה זו ראייה נכונה:

סיכום: הרא"ש בשם ריב"א כתב, שאם הבעל התנה עם השליח קודם ליטול החפץ מידה, ולאחר מכן לתת גיטה, ולא עשה כן, יכול לחזור ולתת לאשה את הגט ותתגרש בו. ומכאן למד המשל"מ, שאם עשאו שליח לתת הגט רק לאחר ג' שנים, ונתן בתוך ג' שנים, חוזר ונותן לאשה.

ההבדל בין נטילת חפץ, לגט לאחר ג' שנים

אולם לא דמי, דשאני תמן שענין החפץ הוא דבר אחר, ואם שינה בחפץ לא נתבטלה שליחותו בגט אם לא הזכיר שיטול החפץ תחלה, רק דכאן הוא הקפיד שיעשה שליחותו של גט אחר שיעשה שליחות החפץ, אבל הוא שליח לשני דברים, שליח לנתינת גט, ושליח ליטול החפץ, וכל זמן דלא נטל החפץ לא עשאו שליח לגירושין, א"כ כל שלא הגיע החפץ ליד שליח ראשון, כל מה שעשה אינו מבטל שליחות הגט, משא"כ היכי שהכל בנתינת הגט, אף על פי שכל שלא הגיע השלש שנים לא צוהו לגרשה, מ"מ הוא שינוי בגוף הגט יותר מאל תגרשה אלא בימין, ובאמת כתב כן המחנה אפרים (הל' גירושין פ"ט הל"ה). אבל בשלש שנים צריך הכרע.

סיכום: יש לחלק, דהקפידה בנטילת חפץ, היא עניין אחר מהגט, משא"כ לאחר ג' שנים, דהוא בגט עצמו, וכבר נפסלה נתינתו, ושמא אינו מועיל לחזור וליתן, והוי ספק. אבל אם אמר לתת בימין ונתן בשמאל, בודאי אין חוזר ונוטל, דהוי שינוי הגוף הנתינה.

⁷ תוכן דבריו: בא לבאר, מה הדין באופן שהבעל הקפיד שלא יתן החפץ לשליח שני, ולא יתן לאשה הגט רק לאחר שיטול שליח ראשון את החפץ מידה, וכן הקפיד שלא יעשה שליח שני לפני שיקבל את החפץ מידה, ולמרות זאת, עבר השליח הראשון על דבריו, ומינה שליח שני לתת גט לפני שקיבל החפץ מידה, ואחרי כן נטל שליח הראשון החפץ מידה, יש לבאר, האם יכול עכשיו שליח שני לגרשה, דיש לומר, שכיון שמינה את השליח

אור שמח

הלכות גירושין פרק ט הלכה כד - לח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' לה - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

יהיב להשני הגט טרם שנטל הראשון חפץ מידה בכ"ז שליחותו קיים לענין הגט, שענין השליחות השני לגבי הגט הוא מילא אחריו, שלשיטת הירושלמי הו"ל לאמר היכי דנפקא לאפיה ויהבא ליה חפץ והדר יהיב לשני גיטא, אבל הלשון והדר שקלא מיניה גיטא מורה דכבר נתן הראשון להשני הגט, ואפ"ה שליחותו לגבי הגט קיים, ולפ"ז מדוקדק לשון השו"ע לצאת לכתחלה גם שיטת הירושלמי, דהשני לא הוה שליח גם על הגט, כיון שצוהו ליטול הגט עם החפץ, והבעל קפיד שלא יעשה שליח שני ליטול הגט והחפץ, ובטלה שליחות שני לגמרי, ודו"ק כי קצרתי בזה:

סיכום: לפי ביאור המחנה אפרים בירושלמי, אם השליח ראשון מינה שליח שני, לפני שקיבל את החפץ, בטלה שליחות שני, ולאחר שראשון יקבל את החפץ, יחזור ויתן שליח ראשון לאשה את גיטה, וכן פסק המחבר.

מינה עדים לכתוב ולחתום ולמנות שליח לתת ונתנו בעצמן

אך בהלכה ל"א¹¹ כתב רבינו, אמר לשנים כתבו וחתמו ותנו לפלוני שיוליך לאשתי כו', ואם הוליקו הן בעצמן ונתנו לה אינו גט כו', כיצד יעשו יטלו אותו ממנה ויתנוהו לשליח, הרי אף על גב שהקפיד שלא

משלחו ביד אחר, אם אמר לו טול לי ממנה חפץ פלוני לא ישלחנו ביד אחר, שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר: גמ' מפני שחלה. הא לא חלה לא. לית הדא פליגא על רבי יוחנן, דרבי יוחנן אמר שומר שמסר לשומר הראשון חייב. רבי בא בריה דרבי חייה משום תנאי גיטין. מה נפק מביניהון, קידם הבעל ונטלה, אין תימר משום תנאי גיטין יאות, אין תימר שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר הרי אין פקדונו ביד אחר ע"כ. ומבאר המחנה אפרים [על הרמב"ם גירושין ט, לג. בתשובה שם] דכונת הירושלמי על אופן שמינה שליח ראשון את השני לפני שקיבל את החפץ, ונטל הבעל את החפץ מידה, ונחלקו, האם יכול השני לתת לה עכשיו את הגט, לאחר שהבעל קיבל הבעל את החפץ, דלמ"ד שאינו תנאי, לא בטלה שליחות שני, וכיון שבעלה קיבל את החפץ יכול שליח שני לתת לה גיטה, אבל למ"ד שהוא תנאי, בטלה שליחות שני ולא יכול שני לתת לה גיטה דאינו שליח.

¹¹ ז"ל הרמב"ם (גירושין ט, לא) "אמר לשנים כתבו וחתמו ותנו לפלוני שיוליך לאשתי, או תנו לשליח שיוליך לה, אחד מהן כותב, ושניהם חותמין

כל שנתקיים הר"ז מגורשת, ובאמת מש"כ הרא"ש⁸ ויקחנו מידה ויחזור ויתנו לה אחר שהגיע החפץ ליד השליח הראשון, פירוש שאף (אף) [אם] יקחנו השני מידה ויחזור ויתנו לה ג"כ סגי, ודברי הרא"ש מדוקדקים, ודברי השו"ע⁹ (אה"ע קמ"א, נא) שכתב כיצד יעשה יטלנו מידה הראשון כו' לאו דוקא, ששליחותו של שני בגט קיים, שהוא ענין בפני עצמו, וכדפרישית.

סיכום: לשיטת הרא"ש - אם השליח הראשון מינה שליח שני, לפני שקיבל את החפץ, לא בטלה שליחות שני, ולאחר שראשון יקבל את החפץ, יחזור ויתן שליח שני לאשה את גטה.

שיטת הירושלמי

הן דבירושלמי¹⁰ (גיטין פ"ג ה"ה) מבואר משום תנאי גיטין, ואמר, קדם הבעל ונטל, אין תימר משום תנאי גיטין יאות. פירוש דהוי קפידא, כיון שנתן השליח ראשון הגט לשני טרם שנטל הבעל את החפץ (מודה) [מידה], כיון דקפיד שלא יהיה חפצו ביד אחר, תו בטלה שליחות השני גם לענין גט, [כן פירש המחנ"א בשו"ת (הל' גירושין פ"ט הל' ג) יעו"ש וז"ב]. אבל הריצב"א (רא"ש פ"ב סימן ז') פירש, דהא דאמר דנפקא לאפיה ויהבא ליה חפץ, פירוש שנתנה לשליח ראשון חפץ טרם שהגיע לידה הגט מן השני, אף על גב דכבר

⁸ ז"ל הרא"ש (גיטין פרק ג סימן ז) "ובשלוחו פסול, לפי שאין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר, ונמצא שלא נתקיים שליחות החפץ עד שיגיע החפץ ליד השליח הראשון, ובהוא שעתא כבר הגט בידה, ואינו גט כיון שלא היתה מגורשת כשהגיע הגט לידה, ויקחנו מידה ויחזור ויתנו לה אחר שהגיע החפץ ליד השליח הראשון" ע"כ, והלשון מוכח, שלאחר שיגיע החפץ לראשון, יכול השני לתת את הגט לאשה, ולא בטלה שליחותו. ולפי המבואר, לשון הרא"ש מדוקדק מאד, ולפ"ז מה שכתב המחבר שהראשון יחזור ויתן הוא לאו דוקא.

⁹ ז"ל המחבר באבן העזר (קמא, נא) "וי"א שכשאמר לו: טול ממנה חפץ פלוני ותן לה הגט, אם שלחו ביד אחר, אפילו נתנה לו החפץ תחלה ואח"כ נתן לה הגט, מאחר שלא נתנה החפץ ביד שליח ראשון קודם שתקבל הגט משליח שני, אינה מגורשת. כיצד יעשה, יטלנו הראשון מידה, ויחזור ויתנו לה בתורת גירושין, אחר שהגיע לידו החפץ" עכ"ל.

¹⁰ ז"ל הירושלמי (גיטין ג, ה) "מתני' המביא גט בארץ ישראל וחלה הרי זה

אור שמח

הלכות גירושין פרק ט הלכה כד - לח

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

עם ביאור אור הבינה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' לה - תשפ"ה טל: 03-5740046 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

לכתוב ולחתום, ובעינין שיצוה להם עוד הפעם כתבו וחתמו, ובלא צוואתו אין להם לכתוב גט אחר ג"כ, זה לא אמרינן. ולפ"ז¹⁵ הא דתנן סוף פ' מי שאחזו (גיטין עו, ב) כתבו לאחר י"ב חודש ונתנו לאחר י"ב חודש כו' קאי גם על בבי קמייתא, היכי שכתבו בתוך י"ב חודש ונתנו תוך י"ב חודש, אף על גב שכתבו ונתנו שלא כדין, בכ"ז מה שכותבים כדין כפי מה שצוה אותם הר"ז מגורשת, ואולי דשם שני גם בכתובה גרע, וכ"ז צ"ע, ולא באתי רק להעיר, וה' יאר עיני:

סיכום: מינה עדים לכתוב ולחתום ולמנות שליח לתת לה, ונתנו בעצמם, יכולים לחזור וליטול ממנה ולתת לשליח לתת לה, כיון שמינוי השליחות היה לחזור ולכתוב ולחתום עד שתתגרש, לכן לא בטלה שליחותו. ויש להסתפק, באמר לכתוב ולחתום ולתת אחר י"ב חודש, וכתבו וחתמו בתוך י"ב חודש, אם יכולים לכתוב שוב ולחתום ולתת לאחר י"ב חודש, אף ששינו בכתובה עצמה.

ולמנות שליח הולכה, שגם למינוי שליח הולכה מינה אותם למנות הרבה פעמים, לכן אם נאמר שבטלה המינוי הראשון, יחול מינוי חדש כי מינה אותם להרבה פעמים.

¹⁵ פירוש: דתנן בגיטין (עו, ב) "אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש כתבו ותנו גט לאשתי, כתבו גט בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש - אינו גט; כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן עד י"ב חדש, כתבו בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש - אינו גט, רבי יוסי אומר: כזה גט. כתבו לאחר י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש ומת, אם הגט קודם למיתה - ה"ז גט" ע"כ. והנה פשוט סיפא דהמשנה הוא, שאם לא כתבו ונתנו בתוך י"ב חודש, אלא כתבו ונתנו אחר י"ב חודש ומת לאחר מכן מגורשת, ולכאורה קשה, דהוא פשיטא, וצריך לומר דתנא לה אגב רישא, או כדי לחלק אם היה בחיים או לא. אבל לפי המבואר לעיל, שאפילו אם עברו על שליחותו וכתבו ונתנו לפני הזמן יכולים שוב לכתוב ולתת, חידוש גדול כתוב במשנה, דהסיפא הוא המשך לרישא, דברישא תנן שאם כתבו ותנו בתוך י"ב חודש אינה מגורשת, ותנא בסיפא, דאעפ"כ, אם חזרו וכתבו שוב ונתנו לאחר י"ב חודש מגורשת - למרות שכתבו ונתנו בתוך י"ב חודש והיה גט פסול - דשליחותן לא בטלה, ששלח אותם לחזור ולכתוב לאחר י"ב חודש עד שתתגרש, אבל אפשר, דכיון ששינה גם בכתובה גרע, וצ"ע.

יתנו בעצמם להאשה, רק שיעשו שליח, ונתנו ליד האשה עצמה, בכ"ז מצי אח"כ ליטלו וליתנו לשליח. הרי חזינא, אף על גב דקפיד ושני בשליחותן, מ"מ אינהו שלוחים לעשות שליח, שתרי גווני נקט רבינו¹², גם באופן שאמר תנו לשליח, היינו שיעשו הם בעצמם שליח לנתינה, ובכה"ג מסיים ויתנוהו לשליח. כש"כ¹³ בכה"ג, גם באופן דאל תגרשנה אלא בימין וגירשה בשמאל דיחזור ויקחנו ויתן לה בימין. אולם¹⁴ נראה דתמן שעשאן שלוחין לכתובה, וכ"ז דלא נתנו לשליח הרי לא עשו עדיין שליחותן, ואם היה נאבד טרם שהגיע ליד שליח היו כותבין אחר וחותמין ונותנין, ועיין פ"ב הלכה ח' במשנה למלך. ולשון רבינו שם הלכה ט', שהרי לא עשה אותן שלוחין לגירושין, ושמא לא רצה אלא שיכתבו ויתנו לשליח בלבד, הרי דעל נתינה לשליח קפיד, שכ"ז שלא נתנו לשליח חוזרין וכותבין אפילו מאה, וכיון דהם לא נתנו לשליח, ובידן לחזור ולכתוב גט כשר, א"כ מאי קפידא אם יחזרו ויגרשו בגט זה הכשר, וזה לא אמרינן שעל אופן ששינו בנתינה שנתנו לידה בלא שליח תו לא עשה אותן גם שלוחים

ונותנין לשליח. ואם הוליתו הן בעצמן ונתנו לה, אינו גט, שלא עשה אותו שלוחין לגירושין. כיצד יעשו, יטלו אותו ממנה ויתנוהו לשליח וחזרו ונתנו לה בפניהן או בפני אחרים, ורבותי הורו בגט זה בדבר שאינו נראה מפני שיבוש שהיה בנוסחאות שלהן" עכ"ל.

¹² פירוש: על האופן הראשון שהבעל מינה שליח הולכה, ועשה אותם שלוחין רק לכתוב ולחתום, פשיטא שאם עברו ונתנו יכולים לחזור ולתת לאשה, כיון שהם כתבו וחתמו כדין ועשו שליחותן כראוי, אבל באופן שעשה אותם שלוחין למנות שליח הולכה, והם עברו על שליחותן ונתנו בעצמם, לפי המבואר היה לומר שתבטל שליחותן לעשות שליח הולכה, ולא יועיל לחזור וליטול מהאשה וליתן לה, ואעפ"כ כתב הרמב"ם דמהני.

¹³ פירוש: אם כאשר הבעל הקפיד שימנו שליח, ולא יתנו בעצמם, ועברו על דבריו יכולים לחזור ולמנות שליח, כל שכן באופן שמינה לאחר שלוש שנים, ונתן בתוך ג' שנים, שיכול לחזור ולתת הגט לאחר ג' שנים, שלא התבטלה שליחותו.

¹⁴ פירוש: הטעם שבאופן הנ"ל יכולים ליטול מהאשה ולמנות שליח הולכה ולתת לה, כיון שהבעל עשה אותם שלוחין לא רק לכתוב ולחתום פעם אחת, אלא לחזור ולכתוב ולחתום אפילו מאה פעם, עד שתתגרש האשה, לכן כשם שיכולים לחזור ולכתוב ולחתום גט אחר, יכולים לחזור וליטול גט